

O RODE A POHLAVÍ PRE VZDELÁVACIE INŠTITÚCIE

V roku 2018 Európska komisia vynaložila značné úsilie pri presadzovaní existujúcich iniciatív v oblasti rodovej rovnosti. Predložila vtedy do Európskeho parlamentu návrh Smernice o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a opatrovateľov/iek, ktorá priniesla

niekoľko opatrení ako je otcovská dovolenka po pôrode, neprenosná časť rodičovskej dovolenky pre otcov či platené voľno na ošetrovanie závislých členov a členiek rodiny. Komisia sa vtedy menej úspešne snažila prekonať prekážky v prístupe k smernici o ženách

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

v ekonomickom rozhodovaní a pokračovať v procese ratifikácie Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násilí na ženách a domácejmu násilíu a boji proti nemu (tzv. Istanbulský dohovor).

RODOVÁ ROVNOSŤ A SLOVENSKO

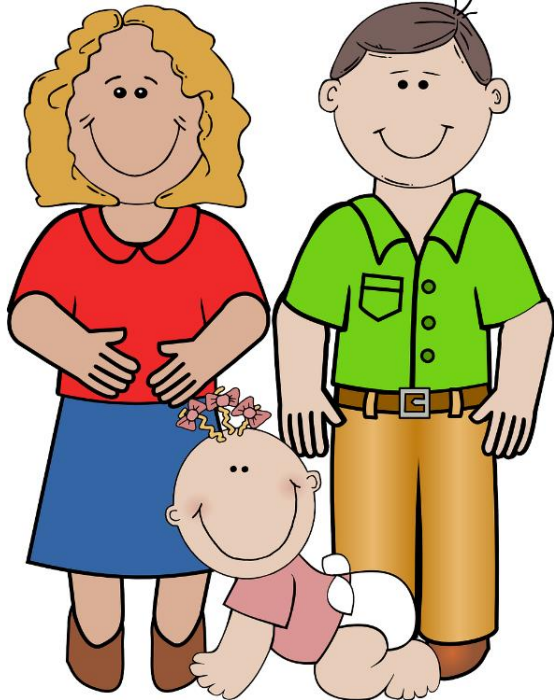
Témami v oblasti rodovej rovnosti na Slovensku boli najmä pokračujúca verejná diskusia ohľadom Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násilíu na ženách a domácejmu násilíu a boja proti nemu (tzv. Istanbulský dohovor), kde rezonovali tak podporné názory organizácií, pomáhajúcich obetiam násilíu na ženách a pracujúcich v oblasti primárnej prevencie, ako aj hlas odporcov dohovoru v rámci antikampane Zastavme zlo z Istanbulu! a mimo nej. V súvislosti so situáciou týkajúcou sa Istanbulského sa vyjadrili aj členky a členovia Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a jej výborov, ktorí zaslali otvorený list vláde SR a premiérovi, v ktorom vyjadrili „ hlboké znepokojenie nad tým, že sa u nás

otázky fundamentálnych ľudských práv vrátane ochrany žien a ďalších ohrozených skupín pred násilím, pravidelne stávajú témou negatívnych stranícko-politických a ideologických kampaní. Zásadne tiež odmietli výzvy, ktoré požadovali stiahnutie podpisu SR pod Dohovorom Rady Európy o predchádzaní násilíu na ženách a domácejmu násilíu a boji proti nemu (Istanbulský dohovor). Podľa vyjadrenia podpísaných organizácií stiahnutie podpisu demokratického štátu pod ľudsko-právnym dohovorom, ktorý podpísalo 45 európskych štátov, by bol bezprecedentný akt spochybňujúci európske smerovanie našej krajiny, nastúpené po roku 1989.

Rovnosť všetkých ľudí nielen pred zákonom, ale aj v každo-dennom živote, je nielen základnou hodnotou Ú a jej členských krajín, ale aj neoddeliteľným atribútom demokratickej spoločnosti. Napriek tomu sa v praxi stretávame s prípadmi znevýhodnenia určitých skupín alebo ľudí na základe ich príslušnosti k nejakej skupine. V takomto prípade hovoríme o diskriminácii. Na jej odstránenie bol na Slovensku prijatý tzv. Antidiskriminačný zákon, ktorý definuje diskrimináciu takto:

PRIAMA DISKRIMINÁCIA

Priamou diskrimináciou je zaobchádzanie na základe akéhokoľvek dôvodu, ktoré je v porovnateľnej situácii menej výhodné, než zaobchádzanie s inou fyzickou osobou alebo právnickou osobou. Pri rozdielnom zaobchádzaní z dôvodu pohlavia/rodu hovoríme o **ROD-OVEJ DISKRIMINÁCIÍ**. Diskriminácia teda predstavuje situáciu, keď osoba je určitým spôsobom znevýhodnená na základe nejakej

odlišnosti, teda chránenej charakteristiky. Diskriminácia sa zakazuje na základe akéhokoľvek dôvodu, najmä pohlavia/rodu, rasy, farby pleti, jazyka, veku, sexuálnej orientácie, viery alebo náboženstva, zdravotného postihnutia, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, majetku a pôvodu.

NEPRIAMA DISKRIMINÁCIA

Nepriamou diskrimináciou je zdanlivo neutrálny predpis, kri-

térium alebo zvyk, ktoré na základe akéhokoľvek dôvodu znevýhodňujú fyzickú alebo právnickú osobu. To neplatí, ak možno predpis, kritérium alebo zvyk zdôvodniť sledovaním legitímneho cieľa a prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa sú primerané a nevyhnutné. Príkladom nepriamej diskriminácie môže byť stanovenie podmienok, ktoré v skutočnosti na vykonávanie danej činnosti nie sú

potrebné, ale automaticky vylúčia časť ľudí.

RODOVÉ ROZDIELY VO VZŤAHOCH V ŠKOLÁCH

Na základe empirických výskumov bolo zistené, že faktorom pre budovanie vzťahov učiteľov a detí je ich pohlavie. Chlapci označili za rozhodujúceho v budovaní vzťahov učiteľa muža, dievčatá sa orientujú na vytváranie vzťahov s učiteľkami. Dievčatá vyhľadávajú spoločnosť učiteľky a veľa vecí s

ňou konzultujú, snažia sa s ňou deliť o úspechy a neúspechy. Dievčatá sa viac obracajú na učiteľky ako chlapci a chlapci dostávajú podrobnejšie informácie, ak sa na niečo pýtajú. Je dôležité si dané informácie uvedomovať a pracovať s nimi v prospech zlepšenia komunikácie so žiakmi bez ohľadu na ich pohlavie.

RODOVÉ ROZDIELY A SPOLOČNOSŤ

K deľbe sveta na „ženský“ a „mužský“ patrí aj prisudzovanie súkromného sveta ženám a verejného sveta mužom. Stereotypná rodová deľba práce tak voľakedy ovplyvňovala aj volebné právo, ktoré, keďže jed-noznačne prináležalo do správy vecí verejných, patrilo, aj po úspešných snahách o jeho roz-šírenie na všetky vrstvy obyvateľstva, výlučne mužom.

Všeobecné volebné právo bolo v skutočnosti v prvom rade volebným právom muža.

Ideológiu neoblomnej predurčenosti ženskej a mužskej roly spochybňovali kriticky mysliace ženy a muži už oddávna, najvýraznejšie so vznikom politického feminizmu (koniec 18. storočia a 19. storočie).

VOLEBNÉ PRÁVO ŽIEN

Hnutie sufražetiek (a sufražetov) za volebné právo žien smerovalo (rovnako ako snahy jednej z prvých slovenských spisovateliek Eleny Maróthy-Šoltésovej o vytváranie priestorov na vzdelávanie dievčat a žien) proti dobovému

presvedčeniu o „prirodzenej“ povahe ženy, o jej slaboduchosti, ktorá mala ženám brániť v prístupe k verejnej sfére, čiže k vzdelaniu a k volebnému právu.

Prvou krajinou, v ktorej ženy získali volebné právo, bol Nový Zéland v roku 1893. V Česko-slovensku mali ženy volebné právo od roku 1919, vo Francúzsku až od roku 1944. Ilúzia, že volebné právo zabezpečí rovnoprávnosť žien a mužov, sa rýchlo rozplynula. Francúzska spisovateľka a filozofka Simone de Beauvoirová v diele Druhé pohlavie (v origináli vyšlo 1949, v slovenskom preklade 1969) skúmala hlbšie korene podriadeného postavenia žien z hľadiska konkrétnych vzťahov v rodine a výchovných prístupov k dievčatám a chlapcom.

foto: wiki

Formovanie „žensky“ pasívnej ženy („nebuď ako chlapčisko“, „nezamaž si šatočky“, „buď pekné/dobré dievčatko“) a „mužsky“ aktívneho muža („chlapi neplačú“, „buď chlap“, „bojuj s drakom“) prebieha neustále na viacerých rovinách – odovzdávaním tradícií prostredníctvom žiaducich vzorcov správania, obsahu a spôsobu vzdelávania, hier či rozprávok. Kultúrnu podmienenosť ženskej roly zhtnula Simone de Beauvoirová slovami:

„Nerodíme sa ako ženy, stávame sa nimi.“

SIMONE DE BEAUVOIROVÁ

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

ŽENY, MUŽI A DOMÁCA STAROSTLIVOSŤ

Vo všetkých členských štátoch sa väčší podiel žien stará o deti, domáce práce a o varenie ako muži. V roku 2016 sa v EÚ 92 % žien vo veku od 25 do 49 rokov (s deťmi do 18 rokov) denne staralo o svoje deti v porovnaní s 68 % mužov. Spomedzi členských štátov najväčšie rozdiely medzi ženami a mužmi boli pozorované v Grécku (95 % žien a 53 % mužov) a na Malte (93 % a 56 %), zatiaľ čo najmenšie rozdiely boli vo Švédsku (96 % žien a 90 % mužov) a v Slovinsku (88 % a 82 %). Na Slovensku je tento rozdiel pomerne vysoký, keď do starostlivosti o deti a domácich prác sa zapája iba niečo viac ako polovica mužov.

Máme príležitosť deťom ukazovať zdravý pohľad na seba, spoločnosť a rôznorodosť. Otvorený rozhovor o rode a rodovej identite môže byť kľúčom k tomu, aby deti mali pozitívny vzťah k sebe samým a k iným ľuďom.

SERENA WILLIAMS

Americká tenistka, ktorá patrí medzi najlepšie tenistky všetkých čias. Jej úspechy a prístup k tréningu ju urobili vzorom pre mnoho ľudí.

ANGELA MERKELOVÁ

Bývalá nemecká kancelárka, ktorá stála v čele jedného z najväčších európskych štátov. Je známa svojim vedením a politickými úspechmi.

MALALA YOUSAFZAI

Pakistanská aktivistka za právo dievčat na vzdelanie. Získala Nobelovu cenu za mier za svoj odvážny boj za vzdelávanie a rovnoprávnosť.

RUTH BADER GINSBURGOVÁ

Bývalá sudkyňa Najvyššieho súdu USA, ktorá bojovala za práva žien a rovnosť pohlaví. Jej právne rozhodnutia zanechali významný odkaz v oblasti práva.

AUNG SAN SUU KYI

Mjanmarská aktivistka, získala Nobelovu cenu za mier (1991) za svoju neúnavnú prácu na obranu demokracie a ľudských práv.

WANGARI MAATHAI

Keňská aktivistka a vedecká pracovníčka, získala Nobelovu cenu za mier (2004) za svoje úsilie v oblasti ochrany životného prostredia a ženských práv.

KRÁSNE ŽENY A SILNÍ MUŽI

MATERSKÁ DOVOLENKA A MUŽI

Slovenská materská pre otcov patrí k najštedrejším politikám svojho druhu na svete. Dnes ju využíva každý štvrtý otec.

V ostatných rokoch na Slovensku rýchlo rástol počet otcov na materskej (poberajúcich materské počas rodičovskej dovolenky). V roku 2018 materskú poberalo takmer desaťtisíc otcov.

Od roku 2019 môžu ísť na materskú obaja rodičia súčasne, ak majú viac než jedno dieťa vo veku do troch rokov.

Materská pre otcov má, okrem iného, riešiť postavenie žien na trhu práce. V roku 2014 malo Slovensko najnižší podiel zamestnaných matiek malých detí v EÚ. K tomu prispievajú aj dlhé materské a rodičovské dovolenky, na ktoré chodia väčšinou matky. Dôsledkom sú dlhodobo nižšie príjmy a nižšie dôchodky. čakávajú, že budú mať deti v dohľadnej dobe.

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Dopytovo-orientovaný projekt
VZDELÁVANÍM PROTI DISKRIMINÁCIU U ŽIAKOV A ŠTUDENTOV

**sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu
a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci
Operačného programu Ľudské zdroje.**

**Kód projektu: 312041Z203, Operačný program Ľudské zdroje, výzva OP ĽZ DOP 2018/4.1.2/01,
Projekt sa realizuje od 1.1. 2021 do 30.6. 2023,**

Realizácia: EQUILIBRIUM EUROPE o. z., Železničná 1190/40 98601 Filakovo,
Kontakty: equilibriumeurop@gmail.com, 0948 391 627,

www.employment.gov.sk

www.esf.gov.sk